

S-äänteen harjoituspaketti

Jos lapsesi s-äänne ei ole löytynyt viisivuotisneuvolakäynnille mennessä, voi terveydenhoitaja tai puheterapeutti suositella teille kotiharjoittelua tämän ohjeen avulla. Ohjeet on rakennettu järjestykseen niin, että edelliset harjoittelut valmistavat seuraavaan vaiheeseen. Ohjeen lopussa on tulostettava seurantataulukko, jonka avulla voitte yhdessä lapsen kanssa seurata äänneharjoittelun etenemistä.

Harjoituspaketin sisältö:

- [S hukassa? Ohjeita vanhemmalle, harjoituksia lapselle](#)
- [S-äänteen erottaminen sanoista](#)
- [S:n oikea ääntymäpaikka ja kielen ja leuan liikkeiden eriyttäminen](#)
- [S-äänteen yhdistäminen vokaaliin](#)
- [S-äänne sanoissa](#)
- [Harjoittelun seuranta](#)

S hukassa? Ohjeita vanhemmalle, harjoituksia lapselle

Tavallisimmin s-äänne ääntyy t-äänteenä ja toisinaan s-äänne voi ääntyä myös h-maisena. Joillain lapsilla s-äänne sihisee, mutta siihenä on pehmeää. Tällöin kielenkärki ei nousekaan suomen kielen s-äänteen mukaisesti hammasvallille vaan työntyy hampaiden väliin tai jää alahampaiden taakse.

Joskus s-äänne muuttuu erilaiseksi, kun lapsen maitohampaat lähtevät ylhäältä edestä. Näissä tapauksissa tilanne korjautuu useimmiten itsestään normaaliksi, kun uudet hampaat kasvavat tilalle.

Osa lapsista tiedostaa tässä iässä itse oikean s-äänteen puuttumisen ja osa lapsista ei ole vielä kiinnittänyt asiaan mitään huomiota.

Jos lapsella on intoa harjoitella, voi harjoituksia tehdä vaikka päivittäin lyhyen hetken kerrallaan. Harjoittelu kehittää lapsen äännetietoisuutta ja ohjaa s-äänteen kehitystä oikeaan suuntaan.

Tehtäviä tehdään yhdessä vanhemman kanssa. Esimerkiksi pelit, puuhakirjojen tehtävät, autoleikit, ym. leikit luovat yleensä mukavat puitteet äänneharjoittelulle.

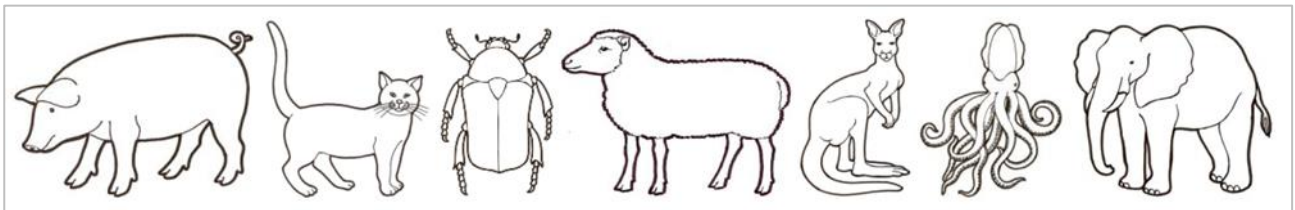
S-äänteen erottaminen sanoista

Monilla lapsilla herää viiden ikävuoden tietämällä kiinnostus sanojen äänteisiin ja kirjaimiin. Apina alkaa a:lla ja ötökkä ö:llä. Jossain sanassa kuuluu sihinää, toisessa tärinää.

Lapsen kanssa voi harjoitella s-äänteen havaitsemista, mikäli lapsi ei jo oma-aloitteisesti ole tätä oivaltanut. Vanhempi sanoo lapselle sanoja ja lapsi miettii, kuuluuko sanassa s-äänne vai ei. Vähitellen lapsi voi alkaa miettiä omasta puheestaan, pitäisikö sanassa kuulua s-äänne vai ei. Vanhempi voi tarvittaessa liioitella ässän kestoa harjoitustehtävässä, jotta lapsi hoksaa, mistä on kyse.

S-äännettä voi kuulostella perheenjäsenten, sukulaisten ja kavereiden nimistä, autonmerkeistä, ruokakaupan ostoksista ym.

Harjoitus. Ympyröi tai väritä alla olevista kuvista ne, joissa kuuluu S! Voitte keksiä lisää eläimiä.

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen

S:n oikea ääntymäpaikka ja kielen ja leuan liikkeiden eriyttäminen

Suomen kielen s-äänne muodostuu siten, että kielen kärki on hammasvallilla, yläetuhampaiden takana olevalla hammasvallilla. Kielen laiteet ovat poskihampaita vasten ja kieli on kourumaisessa asennossa. Kielenkärjen ja kitalaen välissä on ohut rako, josta ilmavirta purkautuu. Kun etsitään oikeaa ääntymätapaa, on ainakin aluksi hyvä käyttää apuna peiliä. Tästä lapsi voi tarkistaa, liikeykö leuka tai näkykö kielenkärki esim. hampaiden välistä.

On tärkeää, että lapsi pystyy liikuttelemaan kieltään ilman leuan myötäliikettä. Tee näitä harjoituksia, jos kielenkärjen nosto ylöspäin tai kielen liikuttaminen ilman leuan apua on hankalaa:

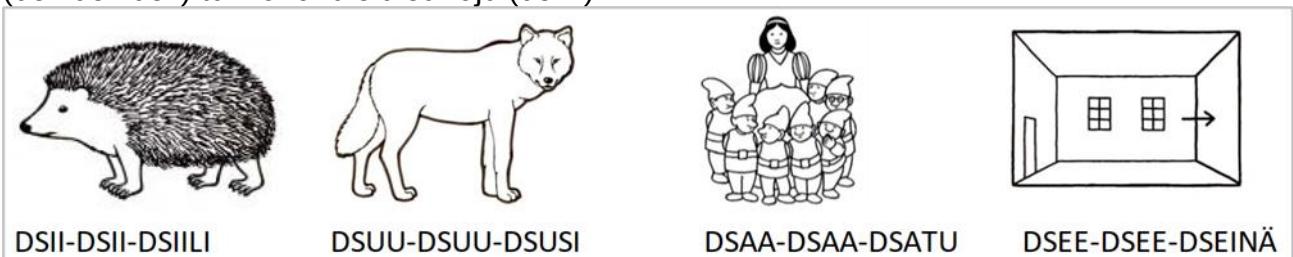
- Pidä kielenkärkeä hammasvallilla suun ollessa auki
- Liikutele kielenkärkeä edestakaisin ylähampaiden takaa alahampaiden taakse suu auki
- Yritä tehdä kielestä kuppi; sekä kielenkärki että laiteet nostetaan ylöspäin

Jos lapsi sanoo ässän siten, että kieli jää hampaiden väliin, voit kokeilla seuraavaa apukeinoa: ylä- ja alahampaiden väliin laitetaan jäätelötikku tai vastaava poikittain, ks. alla oleva kuva. Tikku estää kielen työntymisen hampaiden väliin. Tikun ollessa hampaiden välissä sihistellään SSSS. Sitten kokeillaan tehdä samalla tavalla ilman tikkua. Onnistuuko kielenkärjen pitäminen ylempänä?

Joitakin lapsia auttaa d- tai t-äänne ennen sihinää. Tällöin d-äänteen tulee kuitenkin ääntyä oikein, jotta kielenkärki on oikean s-äänteen tavoin hammasvallilla yläetuhampaiden takana. Tärkeää on varmistaa kielen ja leuan liikkeiden erillisuus (hampaiden välissä on rako, leuka ei nouse).

Harjoitus. Kokeilkaa, auttaako d-äänne kielen ohjaamisessa oikealle paikalle: Voit harjoitella taitojesi mukaan sanomalla yksittäisiä suhuja (dss-dss-dss), sanan alkutavuja (dsii-dsii-dsii) tai kokonaisia sanoja (dsiili).

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen

S-äänteen yhdistäminen vokaaliin

Vaikka erillinen s-äänne löytyisi, on uuden äänteen käyttöönotto välillä työn takana. Useimmiten s-äänne ääntyy aluksi helpoiten sanan alussa tai sanan lopussa. Sanan keskelle s-äänne asettuu yleensä viimeisimpänä.

Sihinän löydyttyä opetellaan siihenän yhdistämistä vokaaliin. Varsinkin niissä tapauksissa, joissa s-äänne on ääntynyt t:nä, lapsi saattaa pitkäänkin pelkän siihenän sijaan sanoa "TS" eikä "S": "Tsukka".

Harjoitus Sirkuspeli. Seuraavalla sivulla on noppapeli. Hahmot kisaavat siitä, kuka ehtii ensimmäisenä sirkukseen. Tarvitset nopan ja kuusi pelinappulaa. Aseta yksi pelinappula kunkin ylärivin hahmon päälle.

Pelaajat heittävät vuorotellen noppaa. Jos nopasta tulee 1, siirrä ykköshahmoa eli dinosaurusta yksi askel alemmas kohti sirkusta. Jos nopasta tulee 2, siirrä lohikäärmettä yksi askel alemmas omalla polullaan kohti sirkusta jne. Kullakin vuorolla siirtyy siis aina yksi pelinappula yhden askeleen kohti maalia. Ensin alimpaan eli sirkusruutuun ehtinyt on pelin voittajahahmo.

Pelissä harjoitellaan siihenän ja vokaalin yhdistämistä. Voit siis pelata tätä, kun osaat sihistä "sss". Aina kun mikä tahansa pelinappula etenee kirjainruutuun, tehdään siihenäharjoitus: sanotaan siihenä + ruudun vokaali viisi kertaa. Esimerkiksi A-ruudussa: "SSSA" x 5. Ellei lapsi pysty vielä yhdistämään siihenää vokaaliin suoraan, vaan lapsi sanoo esim. SSSTA, kannattaa siihenän ja vokaalin väliin jättää lyhyt tauko: SSS-AA. Tavoittele kuitenkin siihenän ja vokaalin sujuvaa yhdistämistä: "SSSAA".

Toisella pelikerralla kokeile toisinpäin: ensin vokaali ja sitten siihenä: "EESSS" jne. tai tauon kanssa EE-SS jne.

1	2	3	4	5	6
					
A	Y	I	Ö	U	E
E	Ä	O	A	Y	I
I	Ö	U	E	Ä	O
O	A	Y	I	Ö	U
U	E	Ä	O	A	Y
					

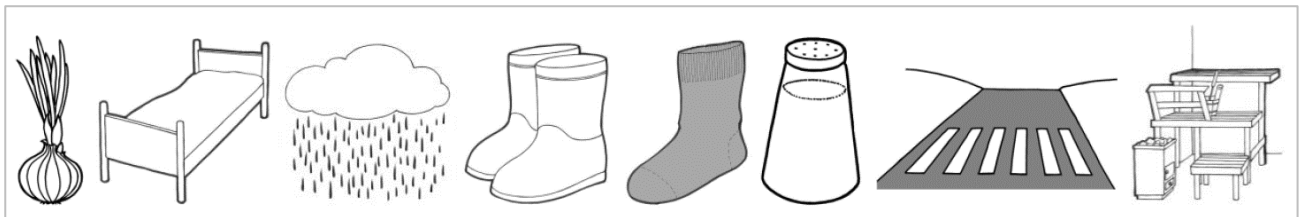
Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen

S-äänne sanoissa

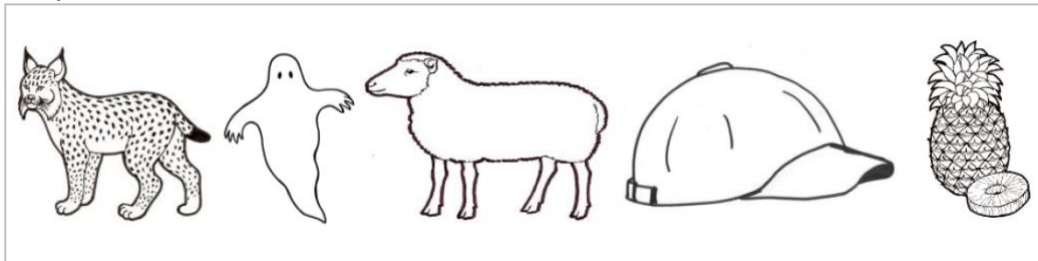
Kun s-äänne alkaa onnistua tavuissa, voit alkaa harjoitella ässää sanoissa. Aloita s-alkuisista tai s-loppuisista sanoista. Kokeile seuraavaksi ässää sanan sisällä vokaalien välissä. Konsonanttiyhitymiin s-äänne opitaan yleensä viimeiseksi.

Harjoitus. Ota tehtävää varten noppa. Valitse yksi s-sana alla olevista kuvista (tai vaikka muistipelin kuvakorteista, jos sinulla on muistipeli, josta löydät s-sanoja). Heitä noppaa. Sano sana s-äännettä käyttäen niin monta kertaa kuin noppa näytti.

S alussa

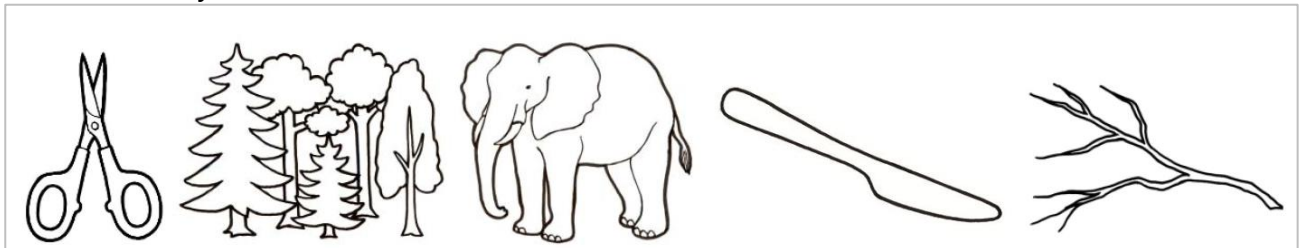
S lopussa

S vokaalien välissä

S konsonanttiyhdistelmässä

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen

Harjoittelun seuranta

Väritä, ympyröi tai laita tarra kuvassa olevan tähden päälle niinä päivinä, kun olet harjoitellut ässää:

